

Київський університет імені Бориса Грінченка
Педагогічний інститут
Кафедра педагогіки та психології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи

 О. Б. Жильцов
« 11 » 09 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Інклюзивна освіта

спеціальності	025 Музичне мистецтво
освітнього рівня	першого (бакалаврського)
освітньої програми	025.00.03 Інструментальне виконавство (фортепіано) 025.00.04 Інструментальне виконавство (оркестрові, струнні, народні, духові та ударні інструменти)

Київ – 2019

Розробник:

Новик Ірина Михайлівна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогіки та психології Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладач:

Новик Ірина Михайлівна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогіки та психології Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри педагогіки та психології Педагогічного інституту
Протокол від «04» вересня 2019 р. № 11

Завідувач кафедри Г.І. Іванюк
(підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми 025.00.03
Інструментальне виконавство (фортепіано)
« 05 » вересня 2019 р.

Гарант освітньо-професійної програми Н.С. Свириденко

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми 025.00.04
Інструментальне виконавство (оркестрові, струнні, народні, духові та ударні інструменти)
« 05 » вересня 2019 р.

Гарант освітньо-професійної програми В.М. Сподаренко

Робочу програму перевірено
«__» _____ 2019 р.

Заступник директора М.А. Машовець

Пролонговано:

на 20__ /20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» _____ 20__ р. Протокол №__

на 20__ /20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» _____ 20__ р. Протокол №__

на 20__ /20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» _____ 20__ р. Протокол №__

на 20__ /20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» _____ 20__ р. Протокол №__

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	
"Інклюзивна освіта"		
Вид дисципліни	Обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	Українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	I сем. 1,5/45	II сем.2,5/75
Курс	3	3
Семестр	5	6
Кількість змістових модулів з розподілом:	1,5	2,5
Обсяг кредитів	45	75
Обсяг годин, в тому числі:		
Аудиторні	28	28
Модульний контроль	4	4
Самостійна робота	13	13
Семестровий контроль	–	30
Форма семестрового контролю	–	Екзамен

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – формування у майбутніх бакалаврів музичного мистецтва системи наукових уявлень щодо концептуальних засад інклюзивної освіти, системи державно-громадського управління інклюзивною освітою, особливостей психофізичного розвитку дитини з особливими освітніми потребами, основних принципів і технологій організації освітнього процесу в умовах інклюзивної освіти у галузі музичного мистецтва.

Робочу програму укладено на основі навчальної програми дисципліни «Інклюзивна освіта» (розробн. М. А.Порошенко, 2019).

Завдання дисципліни:

- засвоєння змісту основних принципів і цінностей інклюзивної освіти;
- оволодіння знаннями щодо міжнародного та національного законодавства у сфері інклюзивної освіти, зарубіжного досвіду у галузі музичного мистецтва;
- формування управлінських компетентностей у сфері інклюзивної освіти;
- засвоєння основних понять і вимог деонтології інклюзивної освіти;
- засвоєння основних принципів та технологій організації освітнього процесу в умовах інклюзивної освіти у галузі музичного мистецтва;
- оволодіння основними методами інклюзивного навчання у закладах освіти;
- оволодіння технологіями оцінювання результатів інклюзивного навчання учнів з особливими освітніми потребами;
- подальший розвиток професійних знань та умінь щодо роботи з дітьми з особливими освітніми потребами у галузі музичного мистецтва.

3. Результати навчання за дисципліною

Вивчення курсу сприяє формуванню загальних та фахових програмних компетентностей.

Загальні:

- знання і розуміння предметної галузі та професії; знання основних теорій, концепцій, що складають наукову картину світу; формування наукового світогляду, умінь відстоювати власні стратегії професійної діяльності в інклюзивному освітньому середовищі;
- здатність діяти на основі соціальної відповідальності та громадянської свідомості, застосовувати процедури і технології захисту прав і свобод осіб з особливими освітніми потребами відповідно до чинного законодавства України;

- уміння працювати в команді психолого-педагогічного супроводу дитини; здатність до ефективної міжособистісної взаємодії з колегами, дітьми та їхніми батьками в інклюзивному освітньому просторі; уміння демонструвати емоційний інтелект у професійних ситуаціях;
- здатність генерувати нові ідеї, творчо підходити до вирішення професійних завдань в інклюзивному освітньому середовищі;
- здатність виявляти та вирішувати проблеми професійно-педагогічної діяльності; знання основних методів наукового пошуку; уміння узагальнювати, оформлювати та презентувати результати наукової діяльності щодо удосконалення процесу інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами.

Фахові:

- компетентність у сфері міжнародного та національного законодавства про інклюзивну освіту (знання міжнародних документів і національних законодавчих актів, їхньої ролі у запровадженні інклюзивної освіти; ознайомлення з державною політикою у сфері інклюзивної освіти та механізмами її реалізації);
- компетентність у сфері концептуальних засад інклюзивної освіти у галузі музичного мистецтва (знання та розуміння теорій, концепцій, принципів інклюзивної освіти; розуміння широкого контексту інклюзивної освіти як освіти для всіх без винятку; уміння проявляти толерантне ставлення до дітей з особливими освітніми потребами на основі принципів поваги до індивідуальних особливостей дитини та недопущення дискримінації);
- компетентність у сфері управління інклюзивною освітою (знання організації функціонування системи закладів та установ освіти, що забезпечують навчання та супровід дітей з особливими освітніми потребами; володіння сучасними підходами до організації освітнього процесу в умовах інклюзивної освіти; уміння спільно працювати та злагоджено взаємодіяти з іншими педагогічними працівниками, а також батьками дітей з особливими освітніми потребами; уміння планувати та ефективно реалізовувати поставлені завдання для забезпечення якості освітнього процесу);
- компетентність щодо закономірностей та особливостей розвитку дітей з особливими освітніми потребами (знання закономірностей розвитку дитини у різних вікових періодах з метою своєчасного виявлення ситуацій, які потребують надання психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових послуг; знання індивідуальних методів навчання дитини задля забезпечення цілісного розвитку її особистості; володіння базовими знаннями щодо використання міжнародної класифікації функціонування обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків в освіті для визначення особливих освітніх потреб);
- компетентність у сфері психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому середовищі (знання сутності психолого-педагогічного супроводу учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому середовищі; розуміння комплексного підходу до організації інклюзивного освітнього процесу, що охоплює психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини, а також надання психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових послуг дітям з особливими освітніми потребами; уміння виявляти й усувати бар'єри у навчанні учнів з особливими освітніми потребами; знання сучасних методів інклюзивного навчання; знання способів адаптації та диференціації змісту навчальних програм; знання принципів створення інклюзивного освітнього середовища з урахуванням вимог універсального дизайну, розумного пристосування; уміння розробляти індивідуальну програму розвитку дитини; уміння взаємодіяти зі спеціальними педагогами та батьками впродовж навчання дитини; розуміння цінності партнерських відносин між усіма суб'єктами інклюзивного освітнього процесу для досягнення оптимальних результатів навчання дитини з особливими освітніми потребами; володіння методами самооцінки й самоаналізу власної роботи та стилю професійної діяльності з метою підвищення ефективності та результативності освітнього процесу в умовах інклюзивної освіти).

Програмні результати навчання:

- засвоїти концепції, принципи, основні закономірності розвитку інклюзивної освіти у галузі музичного мистецтва;
- розуміти ключові поняття у сфері інклюзивної освіти;

- знати міжнародне і національне законодавство та його значення у забезпеченні права дітей з особливими освітніми потребами на освіту;
- оволодіти науково обґрунтованими методами та сучасними технологіями щодо організації власної професійної діяльності з урахуванням особливостей взаємодії педагога з працівниками інших закладів та установ освіти, а також батьками дітей з особливими освітніми потребами;
- організовувати освітній процес та супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання, спираючись на використання теоретичних знань і практичних умінь, отриманих під час вивчення курсу;
- створювати сприятливі умови для взаємодії дітей з особливими освітніми потребами з усіма учасниками освітнього процесу;
- демонструвати розуміння послідовності етапів організації педагогічної діяльності на компетентнісних засадах;
- здійснювати інформаційно-просвітницьку роботу щодо підтримки і важливості впровадження інклюзивної освіти в Україні.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

(3 курс, 1 семестр)

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінарські	Практичні	Модульний контроль	Індивідуальні	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.							
АКТУАЛЬНІ ЗМІНИ В СИСТЕМІ ОСВІТИ: НОРМАТИВНІ ПІДСТАВИ І ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ У ГАЛУЗІ МИСТЕЦТВА							
Тема 1.1. Загальна характеристика інклюзивної освіти у галузі мистецтва	5	2	2	-	-	-	1
Тема 1.2. Нормативно-правова база інклюзивної освіти в Україні та світі	5	2	2	-	-	-	1
Тема 1. 3. Генеза інклюзивної освіти	6	2	2	-	-	-	2
Тема 1. 4. Сучасний зарубіжний досвід інклюзивної освіти	6	2	-	-	2	-	2
Разом	22	8	6	0	2	-	6
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.							
ІНКЛЮЗІЯ ЯК НАПРЯМОК ОСВІТНЬОГО РЕФОРМУВАННЯ У ГАЛУЗІ МИСТЕЦТВА							
Тема 2.1. Характеристика мережі закладів освіти для дітей з особливими освітніми потребами	4	2	-	-	-	-	2
Тема 2.2. Особливості організації освітнього інклюзивного простору в Новій українській школі	6	2	2	-	-	-	2
Тема 2. 3. Система управління інклюзивною освітою	6	2	-	2	-	-	2
Тема 2.4. Батьки як ключові партнери в інклюзивному навчанні	7	2	-	2	2	-	1
Разом	23	8	2	4	2	-	7
	45	16	8	4	4	-	13

Тематичний план для денної форми навчання

(3 курс, 2 семестр)

Назва змістових модулів, тем		Розподіл годин між видами робіт						
		Аудиторна:						
		Лекції	Семінарські	Практичні	Модульний контроль	Індивідуальні	Самостійна	Семестровий контроль
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ								
Тема 3.1. Психолого-педагогічна характеристика суб'єктів інклюзивної освіти	5	2	2	-	-	-	1	
Тема 3.2. Універсальний дизайн інклюзивного освітнього середовища	6	2	-	2	-	-	2	
Тема 3.3. Технології навчання в інклюзивному освітньому середовищі	6	2	2	-	-	-	2	
Тема 3.4. Арт-терапія як технологія інклюзивної освіти	8	2	-	2	2	-	2	
Разом	25	8	4	2	2	-	7	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦІВ У ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ								
Тема 4.1. Психолого-педагогічний супровід суб'єктів інклюзивної освіти у галузі мистецтві	6	2	2	-	-	-	2	
Тема 4. 2. Проектування індивідуальної програми розвитку дитини з особливими освітніми потребами	6	2	-	2	-	-	2	
Тема 4. 3. Деонтологія інклюзивної освіти	8	2	-	2	2	-	2	
Разом	20	6	4	4	2	-	6	
Підготовка та проходження контрольних заходів	30							30
Усього	75	14	8	6	4	-	13	30

5. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

АКТУАЛЬНІ ЗМІНИ В СИСТЕМІ ОСВІТИ: НОРМАТИВНІ ПІДСТАВИ І ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ У ГАЛУЗІ МИСТЕЦТВА

Тема 1.1. Загальна характеристика інклюзивної освіти у галузі мистецтва

Сутність і зміст поняття «інклюзивна освіта». Поняття «особливі освітні потреби». Особа з особливими освітніми потребами як суб'єкт інклюзивної освіти. Аналіз змісту понять «виключення», «сегрегація», «інтеграція». Завдання та принципи інклюзивної освіти. Елементи інклюзії у музичному мистецтві. Принципи інклюзивного навчання. Обґрунтування необхідності інклюзивної освіти. Ресурси успішної інклюзії у галузі музичного мистецтва. Характеристика можливих бар'єрів щодо інклюзії у мистецтві. Переваги інклюзії для всіх учасників освітнього процесу.

Основні поняття теми: інклюзивна освіта; виключення, сегрегація, інтеграція; принципи інклюзивної освіти; завдання інклюзивної освіти; особа з особливими освітніми потребами.

Рекомендовані джерела: основні: [1; 4]; додаткові: [2; 4]; додаткові ресурси: [2; 3].

Тема 1.2. Нормативно-правова база інклюзивної освіти в Україні та світі

Законодавча база організації інклюзивної освіти в Україні. Гуманізація і демократизація освіти як світові тенденції. Конституційні та соціальні гарантії прав громадян на освіту. Освітне право та соціально-правовий захист дітей; конвенція про права дитини. Права людей з інвалідністю. Українська, міжнародна та регіональна нормативно-правова база розвитку варіативних форм спеціальної освіти дітей з інвалідністю. Конвенція про права інвалідів. Характеристика змісту міжнародних нормативних документів у галузі інклюзивної освіти. Саламанкська декларація (1994) про принципи, політику та практичних діях у сфері освіти осіб з інвалідністю. Основи інклюзивної освіти в Новій українській школі.

Основні поняття теми: нормативно-правова база, освітнє право, особи з інвалідністю, особа з особливими освітніми потребами, Нова українська школа, конвенція.

Рекомендовані джерела: основні: [3; 5]; додаткові: [1;2;3;5;6]; додаткові ресурси: [1;2; 3].

Тема 1. 3. Генеза інклюзивної освіти

Історичні аспекти розвитку інклюзії. Теоретичні основи формування інклюзивного навчання у музичній освіті. Ідея спільного навчання дітей з інвалідністю і нормальним розвитком (перша половина XIX ст.). Розвиток національних систем спеціальної освіти (2-а половина XIX ст. - початок XX ст.). Роль Л. Виготського в обґрунтуванні ідеї інтегрованого навчання. Період псевдоінтеграції. Моделі ставлення суспільства до людей з відхиленнями у розвитку. Концепція «нормалізації», її основні положення, значення для розвитку інтегрованої освіти у галузі музичної освіти.

Основні поняття теми: формування інклюзивного навчання, інтегроване навчання, псевдоінтеграція.

Рекомендовані джерела: основні: [2; 5; 6]; додаткові: [4].

Тема 1. 4. Сучасний зарубіжний досвід інклюзивної освіти

Впровадження інклюзивної освіти в США: передумови, нормативно-правове забезпечення, мережа закладів. Досвід впровадження інклюзивної освіти в Італійській Республіці. Впровадження інклюзивної освіти: досвід Республіки Австрії. Інклюзивна освіта в Королівстві Бельгії: принципи та мережа закладів. Досвід впровадження інклюзивної освіти у Королівстві Нідерланди. Навчання дітей з особливими освітніми потребами у Королівстві Швеції. Впровадження інклюзивної освіти: досвід Федеративної Республіки Німеччини. Нормативно-правове забезпечення інклюзивної освіти у Королівстві Норвегії. Досвід впровадження інклюзивної освіти у Фінляндській Республіці. Основні форми інклюзивного навчання за кордоном. Зарубіжні моделі інклюзивного навчання.

Основні поняття теми: зарубіжний досвід, форми та моделі інклюзивного навчання.

Рекомендовані джерела: основні: [1; 5; 6]; додаткові: [4]; додаткові ресурси: [2;3].

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

ІНКЛЮЗІЯ ЯК НАПРЯМОК ОСВІТНЬОГО РЕФОРМУВАННЯ В ГАЛУЗІ МИСТЕЦТВА

Тема 2.1. Характеристика мережі закладів освіти для дітей з особливими освітніми потребами

Соціальний та медичний підходи до навчання дітей з особливими освітніми потребами. Комбінована система надання освітніх послуг дітям з особливими освітніми потребами: заклади загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням, заклади спеціальної освіти; навчально-реабілітаційні центри. Функції інклюзивно-ресурсних центрів. Завдання ресурсних центрів підтримки інклюзивної освіти.

Основні поняття теми: дошкільна освіта, повна загальна середня освіта, позашкільна освіта, вища освіта.

Рекомендовані джерела: основні: [1; 4]; додаткові: [2; 4]; додаткові ресурси: [1; 3].

Тема 2.2. Особливості організації освітнього інклюзивного простору в Новій українській школі

Психолого-педагогічні, організаційні умови організації інклюзивного навчання в освітньому закладі. Укомплектованість класів. Соціальна інклюзія. Характеристика програм навчання учнів з особливими освітніми потребами в загальноосвітньому навчальному закладі. Завдання й функції асистента вчителя в освітньому процесі та асистента дитини.

Основні поняття теми: укомплектованість класів, соціальна інклюзія, асистент вчителя.

Рекомендовані джерела: основні: [1;5;6]; додаткові: [1;2;5;6]; додаткові ресурси: [1; 3].

Тема 2. 3. Система управління інклюзивною освітою

Рівні управління інклюзивною освітою (вищий, центральний, обласний, місцевий). Повноваження органів державної влади та органів місцевого самоврядування у сфері інклюзивної освіти. Міжвідомче партнерство з питань допомоги дітям з особливими освітніми потребами. Роль громадських організацій та батьківських об'єднань у розвитку інклюзивної освіти. Соціоосвітнє партнерство в інклюзивній освіті.

Основні поняття теми: державно-громадське управління інклюзивною освітою; міжвідомче партнерство, соціоосвітнє партнерство.

Рекомендовані джерела: основні: [1;2;5]; додаткові: [1;3;4]; додаткові ресурси: [1;2;3].

Тема 2.4. Батьки як ключові партнери в інклюзивному навчанні

Роль сім'ї і школи в адаптації дитини з інвалідністю до інклюзивної освіти в мистецьких школах, закладах дошкільної та загальної середньої освіти. Шляхи співпраці з батьками. Психолого-педагогічні поради щодо виховання та навчання дітей. Відповідальність батьків за виховання, навчання та розвиток дітей. Права батьків.

Основні поняття теми: сім'я, освітній заклад, співпраця.

Рекомендовані джерела: основні: [1; 4; 5]; додаткові: [1;2;4; 5]; додаткові ресурси: [1; 3].

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3.

ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Тема 3.1. Психолого-педагогічна характеристика суб'єктів інклюзивної освіти

Основні етапи розвитку дитини. Зовнішні (екзогенні) та внутрішні (ендогенні) чинники відхилення у здоров'ї. Зміни та модифікації у вікових періодах розвитку: еволюційні, революційні, ситуаційні. Категорії дітей з особливими освітніми потребами та їх характеристика. Класифікація психофізичних порушень розвитку. Інклюзивне навчання дітей з порушеннями слуху. Інклюзивне навчання дітей з порушеннями зору. Інклюзивне навчання дітей з порушеннями опорно-рухового апарату (ДЦП). Інклюзивне навчання дітей з важкими порушеннями мови. Інклюзивне навчання дітей із затримкою психічного розвитку. Інклюзивне навчання дітей з порушеннями інтелекту. Інклюзивне навчання дітей з розладами аутистичного спектру. Інклюзивне навчання гіперактивних дітей.

Основні поняття теми: порушеннями у розвитку, психолого-педагогічні особливості, порушеннями опорно-рухового апарату (ДЦП), важкі порушеннями мови, затримка психічного

розвитку, порушення інтелекту, розлад аутистичного спектру.

Рекомендовані джерела: основні: [1; 4; 5; 6]; додаткові: [1; 2; 4; 5].

Тема 3.2. Універсальний дизайн інклюзивного освітнього середовища

Універсальний дизайн у сфері освіти. Принципи універсального дизайну. Особливості застосування універсального дизайну в інклюзивному освітньому середовищі. Архітектурна доступність, розумне пристосування. Облаштування просторово-фізичного інклюзивного освітнього середовища для дітей з особливими освітніми потребами. Медіатека та ресурсна кімната.

Основні поняття теми: архітектурна доступність; розумне пристосування; універсальний дизайн у сфері освіти.

Рекомендовані джерела: основні: [1;2;5]; додаткові: [1;3;4]; додаткові ресурси: [1;2;3].

Тема 3.3. Технології навчання в інклюзивному освітньому середовищі

Концепції, орієнтовані на індивідуальний підхід у процесі навчання в інклюзивному освітньому середовищі (теорія множинного інтелекту; концепція, орієнтована на освітні потреби дітей; концепція універсального дизайну). Диференційований та індивідуальний підходи у навчанні дітей з особливими освітніми потребами. Сутність традиційного інтенсивного навчання в інклюзивному освітньому середовищі. Методики на основі підходу «Навчання у співробітництві». Стратегії когнітивного навчання в інклюзивному освітньому середовищі. Принципи навчання та виховання в інклюзивному освітньому середовищі. Зміст, форми і методи навчання осіб з особливими освітніми потребами музичному мистецтву. Корекційно-розвивальні технології в методиці навчання осіб з інвалідністю в інклюзивному освітньому середовищі. Сутність і завдання оцінювання учнів з особливими потребами. Критерії оцінювання навчальних досягнень.

Основні поняття теми: принципи навчання, форми навчання, методи навчання, корекційно-розвивальні технології, оцінювання учнів.

Рекомендовані джерела: основні: [1; 2; 5]; додаткові: [4]; додаткові ресурси: [3].

Тема 3.4. Арт-терапія як технологія інклюзивної освіти

Використання методів арт-терапії в реабілітації та корекції осіб з інвалідністю в умовах інклюзивного навчання. Механізм дії арт-терапії. Види арт-терапії. Ізотерапія (малюнкова терапія) – один із напрямків арт-терапії. Методи ізотерапії. Кольорова карта для арт-терапії. Загальні уявлення про музичну терапію. Механізми впливу музики на людину. Музикотерапія у роботі з дітьми в інклюзивному середовищі. Логоритміка на заняттях/уроках музичного мистецтва.

Основні поняття теми: арт-терапія, ізотерапія, музикотерапія, логоритміка.

Рекомендовані джерела: основні: [2; 4; 5; 6]; додаткові: [4;6]; додаткові ресурси: [1; 3].

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4.

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦІВ У ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Тема 4.1. Психолого-педагогічний супровід суб'єктів інклюзивної освіти у галузі мистецтв

Теоретичні основи побудови системи супроводу розвитку дитини з інвалідністю в мистецькій освіті. Психолого-педагогічний супровід дітей з інвалідністю. Моделі і технології психолого-педагогічного супроводу: комбінована інтеграція; часткова інтеграція; тимчасова інтеграція; повна інтеграція. Внутрішні і зовнішні умови успішної інтеграції осіб з інвалідністю в освітній процес ЗДО, ЗЗСО, ЗВО.

Нормативні аспекти діяльності ПМПК та ІРЦ в сучасних умовах. Організаційні моделі і основні напрямки діяльності ПМПК, ІРЦ.

Основні поняття теми: супровід, психолого-педагогічний супровід, психологи-медико-педагогічна комісія, інклюзивний ресурсний центр, мистецька освіта.

Рекомендовані джерела: основні: [1; 2; 4; 5]; додаткові: [1;3;4]; додаткові ресурси: [1;2;3].

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	4	4	4	4	4	4	3	3
Відвідування семінарських занять	1	3	3	1	1	2	2	1	1
Відвідування практичних занять	1	-	-	2	2	2	2	2	2
Робота на семінарському занятті	10	3	30	1	10	2	20	1	10
Робота на практичному занятті	10	-	-	2	20	2	20	2	20
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)	10	-	-	-	-	-	-	-	-
Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15	2	10	2	10	1	5
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Виконання ІНДЗ	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом		14	77	13	72	15	83	11	66
Максимальна кількість балів: 298									
Розрахунок коефіцієнта: $298: 60 = 4,96$									

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Завдання для самостійної роботи	К-ть балів	Термін виконання (тижні)
Змістовий модуль 1. АКТУАЛЬНІ ЗМІНИ В СИСТЕМІ ОСВІТИ: НОРМАТИВНІ ПІДСТАВИ І ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ У ГАЛУЗІ МИСТЕЦТВА		
1. Пошуковий проект «Світ, зручний для кожного»: - проаналізувати основні положення міжнародних та вітчизняних документів, що регламентують право на інклюзивну освіту. Узагальнення подати у вигляді таблиці; - здійснити спостереження й зафіксувати позитивні умови, які створені у місті Києві для осіб з інвалідністю; - запропонувати 3 найефективніші поради щодо вдосконалення у нашому місті, наприклад, для людей з вадами зору (слуху, порушеннями опорно-рухового апарату тощо). - визначити аспекти інклюзивної освіти, які можна виділити у творі "Колгосп тварин" (авт. Джордж Орвелл) та у фільмах: 1. Форест Гамп; 2. Король говорить!	15	I-II
Змістовий модуль 2. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ		
1. Створити буклет, ширму про відомих музикантів з обмеженими можливостями здоров'я. 2. Розробити план-конспект позакласного заходу з метою соціалізації дитини з особливими освітніми потребами.	10	III-IV
Змістовий модуль 3. ІНКЛЮЗІЯ ЯК НАПРЯМОК ОСВІТНЬОГО РЕФОРМУВАННЯ В ГАЛУЗІ МИСТЕЦТВА		
1. Підібрати комплекс вправ з музикотерапії (до 5 шт.) та презентувати їх. 2. Заповнити форму спостереження за доступністю до будівель та приміщень освітнього закладу із врахуванням потреб осіб з обмеженими можливостями.	10	I-II
Змістовий модуль 4. ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦІВ У ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ		
1. Спроекувати медіатеку кінофільмів та/або мультфільмів для вирішення завдань формування толерантного ставлення в суспільстві до осіб з інвалідністю.	5	III-IV
Всього:	40	

Критерії оцінювання завдань самостійної роботи

Критерії	Обґрунтування критеріїв	Бали
Розуміння завдання	- робота демонструє точне розуміння завдання	1
	- включені матеріали, що безпосередньо розкривають тему або опосередковані до неї	0,5
	- включені матеріали, що не мають безпосереднього відношення до теми, зібрана інформація не аналізується і не оцінюється	0
Повнота і логіка розкриття теми	- логічне й структуроване викладення матеріалу	1
	- часткове розкриття теми	0,5
	- виконане завдання не відповідає темі, порушення логіки й структури викладу	0
Готовність до застосування знань, умінь і навичок, способів діяльності	- застосовує знання, уміння і навички в освітньому процесі, в нестандартних умовах (ситуаціях)	1
	- частково застосовує знання, уміння і навички в освітньому процесі, в нестандартних умовах (ситуаціях)	0,5
Креативність	- унікальність роботи, велика кількість оригінальних прикладів, у роботі присутні авторські знахідки	1
	- стандартна робота, не містить авторської індивідуальності	0,5
Культура змістового наповнення відповідей	- орфографічно правильно оформлена робота з точки зору граматики, стилістики	1
	- присутні не грубі помилки з точки зору граматики, стилістики, орфографії	0,5
	- грубі помилки з точки зору граматики, стилістики, орфографії	0
Всього:		5 балів

6.3. **Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.**

Модульний контроль здійснюється у формі комп'ютерного тестування, що охоплює 25 питань з таких категорій, як: аналіз, синтез, використання, знання, оцінювання, розуміння. Тривалість проведення модульного контролю: 60 хв. на кожного студента. Максимальна кількість балів: 25 балів. Критерії оцінювання: кожне питання оцінюється в 1 бал.

6.4. **Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.**

Форма проведення: комп'ютерне тестування

(<https://elearning.kubg.edu.ua/course/view.php?id=20102>).

Тривалість проведення: 2 год. на кожного студента.

Максимальна кількість балів: 40 балів.

Критерії оцінювання: кожне питання – 1 бал.

6.5. **Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю.**

1. Визначити відмінності наявного освітнього процесу та інклюзивного освітнього процесу у галузі музичного мистецтва в Україні.
2. Розкрити основні положення Нової української школи щодо розвитку інклюзивної освіти.
3. Охарактеризувати рівні підтримки, які застосовуються для навчання дітей з особливими освітніми потребами у Фінляндській Республіці та обґрунтуйте їх доцільність впровадження в Україні.
4. Як Ви бачите застосування принципів універсального дизайну в інклюзивному освітньому середовищі? Навести приклади.
5. Визначити є відмінності між поняттями «виключення», «сегрегація», «інтеграція» та «інклюзивна освіта».
6. Обґрунтувати зарубіжний досвід інклюзивної освіти у галузі музичного мистецтва.
7. Охарактеризувати форми інклюзивної освіти, що функціонують для дітей з особливими освітніми потребами в Королівстві Бельгії та обґрунтувати їх доцільність впровадження в Україні.
8. Розкрити технологію оцінювання результатів інклюзивного навчання у галузі музичного мистецтва.
9. Діти з особливими освітніми потребами: особливості психофізичного розвитку.
10. Здійснити порівняльну характеристику міжнародного і національного законодавства у сфері інклюзивної освіти.
11. Індивідуальна програма розвитку дитини з особливими освітніми потребами.
12. Інклюзивна освіта як провідний напрям освітньої політики в Україні.
13. Інклюзивна освіта: сутність, завдання та принципи.
14. Розкрити історію розвитку інклюзивної освіти.
15. З'ясувати механізми забезпечення інклюзивної освіти у міжнародних документах та законодавстві.
16. Дати характеристику міжнародним правовим документам, що становлять нормативно-правові основи інклюзивної освіти.
17. Розкрити моделі ставлення суспільства до людей з відхиленнями у розвитку.
18. Навести приклади ситуації виключення, сегрегації, інтеграції та інклюзії у навчанні дітей з особливими освітніми потребами.
19. Назвати й охарактеризувати основні міжнародні документи ООН, що закріплюють право дітей з особливими освітніми потребами на освіту.
20. Назвати й охарактеризувати професійні компетентності вчителя інклюзивного класу.
21. Назвати типи закладів загальної середньої освіти для дітей з особливими освітніми потребами.
22. Обґрунтувати національне законодавство у сфері інклюзивної освіти.
23. Окреслити перспективні напрями розвитку інклюзивної освіти в Україні, враховуючи зарубіжний досвід США (Закон «ЮЕА») і країн Європейського Союзу.
24. Визначити основні форми інтегрованого навчання за кордоном.
25. Охарактеризувати сутність деонтології інклюзивної освіти.

26. Проаналізувати основні положення міжнародних документів, що регламентують право на інклюзивну освіту.
27. Проаналізувати основні результати впровадження національного проекту «Інклюзивна освіта - рівень свідомості нації».
28. Проаналізувати переваги інклюзивної освіти для різних учасників освітнього процесу.
29. З'ясувати особливості психолого-педагогічного супроводу сімей, що мають дітей з інвалідністю в умовах інклюзивного навчання.
30. Розкрити умови реалізації завдань інклюзивного навчання.
31. Визначити соціально-економічні умови, необхідні для успішності інтеграції.
32. Розкрити технології навчання в інклюзивному освітньому середовищі.
33. Охарактеризувати особливість розвитку інклюзивної освіти у Федеративній Республіці Німеччини у галузі музичного мистецтва.
34. Визначити відмінність між спеціальною школою та навчально-реабілітаційним центром.
35. Розкрити інноваційність Саламанської декларації як міжнародного документа щодо розвитку інклюзивної освіти.
36. Охарактеризувати особливості педагогічної деонтології.
37. Дати характеристику мережі закладів освіти для дітей з особливими освітніми потребами.
38. Дати визначення поняттю «інклюзивна освіта».
39. Дати визначення поняттю «деонтологія інклюзивної освіти».
40. Як Ви розумієте поняття «педагогічний оптимізм», «милосердя», «емпатія», «толерантність», «педагогічна справедливість», «гуманність і повага до дитини», «педагогічний обов'язок»?
41. Як Ви розумієте роль батьків у команді психолого-педагогічного супроводу?
42. Охарактеризувати як відбувається взаємодія між командою психолого-педагогічного супроводу та інклюзивно-ресурсним центром.
43. Описати роль ресурсної кімнати як складової інклюзивного освітнього середовища.
44. Яка сутність поняття «універсальний дизайн у сфері освіти»?
45. Яке законодавство України щодо забезпечення права осіб з особливими освітніми потребами на інклюзивну освіту ви знаєте?
46. Який громадський рух став ключовим у розвитку інклюзивної освіти в Італійській Республіці?
47. Охарактеризувати моделі спільного викладання між учителем та асистентом учителя.
48. Визначити принципи інклюзивної освіти.
49. Якими є роль і функції інклюзивно-ресурсного центру в забезпеченні психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами?
50. Охарактеризувати завдання ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти.
51. Визначити завдання деонтології інклюзивної освіти.
52. Визначити завдання інклюзивної освіти.
53. Назвати накази Міністерства освіти і науки України щодо організації інклюзивного навчання у закладах освіти.
54. Визначити принципи деонтології інклюзивної освіти.
55. Охарактеризувати обов'язки, які покладаються на асистента дитини під час інклюзивного навчання.
56. Назвати приклади розумного пристосування в інклюзивному освітньому середовищі.
57. Визначити функції асистента учителя в освітньому процесі.

6.5. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100-90
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

7. Навчально-методична картка дисципліни

Разом: І семестр: 45 год., лекції – 16 год., семінарські заняття – 8 год., практичні заняття – 4 год., самостійна робота – 13 год., модульний контроль – 4 год.,

II семестр: 75 год., лекції – 14 год., семінарські заняття – 6 год., практичні заняття – 8 год., самостійна робота – 13 год., модульний контроль – 4 год., підготовка до семестрового контролю, екзамен – 30 год.

Модулі	Змістовий модуль І	Змістовий модуль ІІ	Змістовий модуль ІІІ	Змістовий модуль ІV
Назва модуля	АКТУАЛЬНІ ЗМІНИ В СИСТЕМІ ОСВІТИ: НОРМАТИВНІ ПІДСТАВИ І ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ У ГАЛУЗІ МИСТЕЦТВА	ІНКЛЮЗИЯ ЯК НАПРЯМОК ОСВІТЬНОГО РЕФОРМУВАННЯ У ГАЛУЗІ МИСТЕЦТВА	ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТЬНОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ	ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦІВ У ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ
Кількість балів за модуль	77 балів	72 балів	83 балів	66 балів
	1.1	1.2	1.3	1.4
Теми лекцій	Загальна характеристика інклюзивної освіти у галузі мистецтва	Нормативно-правова база інклюзивної освіти в Україні та світі	Генеza інклюзивної освіти	Сучасний зарубіжний досвід інклюзивної освіти
Теми семінарських занять	Загальна характеристика інклюзивної освіти у галузі мистецтва	Механізми забезпечення інклюзивної освіти у міжнародних документах та законодавстві	Зарубіжний досвід інклюзивної освіти	Моделі та форми інклюзивного навчання у мистецькій галузі
Теми практичних занять				
Самостійна робота	15 балів	10 балів	10 балів	5 балів
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота І 25 балів	Модульна контрольна робота 2 25 балів	Модульна контрольна робота 3 25 балів	Модульна контрольна робота 4 25 балів
Підсумковий контроль	Екзамен			

$$K = 298: 60 = 4,96$$

8. Рекомендовані джерела

Основна (базова)

1. *Інклюзивна освіта від А до Я: поради для педагогів і батьків* / Укладачі Н. В. Заєркова, А. О. Трейтак. К., 2016. 68 с. Режим доступу: http://ippo.kubg.edu.ua/wp-content/uploads/2016/08/n_zakerkova_a_tretyak_inkl_osvita_vid_a_do_ya.pdf
2. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. *Інклюзивна освіта: від основ до практики*: [монографія]. К.: ТОВ «АТОПОЛ», 2016. 52 с.
3. *Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю*. 2006. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71
4. *Нова українська школа: поради для вчителя* / за заг. ред. Н. М. Бібік. Київ : Літера ЛТД, 2018. 160 с.
5. Порошенко М. А. *Інклюзивна освіта: навчальний посібник*. Київ : ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 300 с. Режим доступу: https://www.pedrada.com.ua/files/news/2019/Posibnyk_Inklyuzivna_osvita_2019_Pedrada.pdf
6. Швед М. *Основи інклюзивної освіти: підручник*. Львів: Український католицький університет, 2015. 360 с. Режим доступу: http://er.ucu.edu.ua/bitstream/handle/1/536/Shved_Osnjvy%20InklOsvity.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Додаткова

1. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про освіту» щодо особливостей доступу осіб з особливими освітніми потребами до освітніх послуг» від 23.05.2017 № 2053-VIII.
2. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII
3. Наказ Міністерства освіти і науки України від 08.06.2018 № 609 «Про затвердження Примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП в закладі загальної середньої та дошкільної освіти».
4. *Основи інклюзивної освіти* : навчально-методичний посібник / за заг. ред. А.А. Колупаєвої. К: «А. С. К.», 2012. 308 с. Режим доступу: <http://education-inclusive.com/wp-content/docs/Navchalno-metodychnyj-posibnyk-Osnovy-Inklyuzyvnoyi-osvity.pdf>
5. *Права людини: знати, щоб захищати. Що треба знати про захист прав дітей з інвалідністю*: методичний посібник / Під заг. ред. Н. З.Софій. К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. 52 с. Режим доступу: <http://www.ussf.kiev.ua/ieeditions/275/>
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 9 серпня 2017 р. № 588 «Про внесення змін до Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах».
7. *Створення індивідуальної програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами*: методичний посібник / Під заг. ред. Н. З.Софій. К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. 66 с. Режим доступу: <http://www.ussf.kiev.ua/ieeditions/273/>

9. Додаткові ресурси

1. *Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи* // Л.Гриневич, О. Елькін, С. Калашнікова та інші. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
2. *Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів*: навчально-методичний посібник / За заг. ред. М.А. Порошенко та ін. Київ : 2018. 252 с.
3. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua>